

Régi filmfotók között

Régi fényképek között keresgélni, egy kicsit ifjúságunk felidézését is jelenti. S ha több évtizedes, kissé már sárguló filmfotókat böngészünk, egy-egy kedves jelenet, egy-egy rég látott — esetleg azóta elhunyt — arc villan elénk. Rendezzük a fotókat. Ezek némafilmekből valók, ezek a magyar hangosfilmgyártás első időszakából. Másokon pedig Magyarországon gyártott filmekben szereplő neves külföldi filmszínészek, rendezők szerepelnek.

Külföldi filmgyártó vállalatok előszeretettel forgattak már a némafilm idejében hazánkban. És ez folytatódott később, a hangosfilmkorszak első időszakában is.

Amikor a magyar hangosfilmgyártás meg-

indult, Bud János, akkori kereskedelmi miniszter, 1931. április 29-én a hangosfilmhíradó részére a következő nyilatkozatot adta: »A modern filmgyártás előfeltétele, hogy modern filmgyár legyen. Magyar filmgyártáshoz ezenfelül magyar filmgyár kell. E kettő megteremtette a filmgyártásban érdekelt összes tényezők összefogása. Dolgozzék a gyárban magyar tőke, kereszen benne a magyar művészet és támogassa a termelés eredményét a termelés közvélemény és létrejött a magyar filmgyártás.« Bud Jánosék akartak ugyan magyar filmet, de szubvenciót nem adtak. Így hát Schiffer Miksa építész-vállalkozó volt az első, akinek finanszírozásával — 150 000 pengővel — elkészült az első han-

gosfilm, Bónyi Adorján *Kék bálványa*. A következő filmre azonban már nem volt jelentkező, nem volt pénz. Kovács Emil és társa a prágai Sonor céggel kötött szerződést két film elkészítésére. Az egyik a nagysikerű *Hyppolit a lakáj*, a másik az *Ein Auto und kein Geld* c. volt. Az előbbi magyar és német nyelven, az utóbbi csak német nyelven készült, melynek Paul Kemp az ismert német komikus, Jakob Tiedtke, Igo Sym, Kabos Gyula, Beregi Oszkár és Vándory Gusztáv voltak a szereplői. És jöttek sorra a külföldi érdekeltségek: az UFA, a francia OSSO, az amerikai UNIVERSAL és PARAMOUNT, amelyek éveken keresztül gyártották filmjeiket a Hunniában és a Magyar Film Iroda

Az 1933-ban készült kétnyelvű »Rákóczi induló« szereplői és alkotói. Balról jobbra (ülő sor): Renner Endre gyártásvezető, Huszár Puffy, Gózon Gyula, Halmay Tibor. Álló sor: Eiben István, Pázmán Ferenc, Sulkovszky Zoltán, Somkuti István, Szenes Ernő, Farkas Imre, Székely István, Lohr Ferenc, Jávor Pál, Gustav Fröhlich

Annabella a »Tavaszi zápor« című
Fejős Pál filmben

Hermann Kosterlitz, Gaál Franciska és
Eiben István a »Kismama« forgatása köz-
ben

mütermekben. Ennek a a devizazárlat erősen ködését Magyarországon.
külföldi forgalomnak el- éreztette hatását a film- A Hunnia Filmgyár so-
sősorban az volt az oka, gyártás kialakulásában. kat köszönhetett e cég-
hogy a bankzárlatok, a Az OSSO-FILM 1932- nek, mert kiegészítette a
valutakiviteli tilalmak és ben kezdte meg a mű- gyár akkor még hiányos

Jávor Pál, Germán Tibor, Bajor Gizli és Paula Wessely

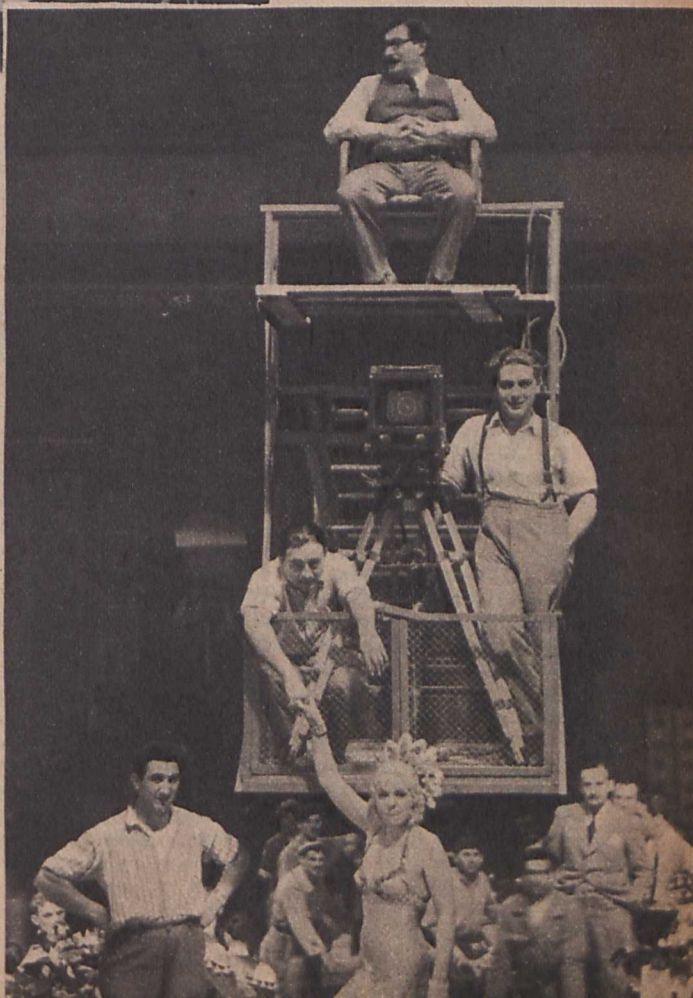

gyar változatában magyarul beszélt. (Akkor még nem volt tökéletes a szinkron és a külföldi színészek hetekig tanulták a magyar szöveget.) A többi szerepeket Gyergyai István, Dajbukát Ilona, Gózon Gyula, Ladomerszky Margit alakították. Ezt követte a magyarul és franciául készült *Repülő arany*, melynek főszerepét a magyar verzióban Kabos, Góth és Gárdonyi Lajos, a franciában pedig Robert Toutain játszotta. A filmet Székely István rendezte, Eiben István fotografálta. Carmine Gallone, a neves

Olga Csehova, az orosz származású neves német színésznő »Az ég asszony« című film főszereplője és Eiben István

lámpaparkját és gépeit, munkatársai pedig nagy szakmai segítséget nyújtottak a magyar filmeknek. A francia érdekelttség két vállalatot alapított Budapesten. A gyártási részt a MINERVA filgyártó Kft. végezte, a kölcsönzést pedig az 50 ezer pengő alapítókével alakult OSSO-Film Rt., amelynek elnökévé *Heltai Jenőt* választották. Az Osso Budapesten készült legismertebb filmje a *Fejős Pál* rendezte *Tavaszi zápor* volt, melynek főszerepét a neves francia színésznő, *Annabella* játszotta, aki a film ma-

Székely István rendezte, Eiben fotografálta és *Alpár Gitta* játszotta a főszerepet *Abrahám »Bál a Savoyban«* című filmjében

Az »Aratás« felvételei alatt készült ez a kép Paula Wesselyről és a rendező Bolváry Gézáról

olasz filmrendező is el látogatott a Hunniába, hogy megrendezze az »Amerikai fiú« c. francia filmet, Albert Prejean és Annabella főszereplésével. Pár héttel később ismét kamera mellé állt, hogy Jules Berry, Betty Stockfield és Simone Simon közreműködésével elkészítse »A szálloda királya c. filmet.

Az itthoni francia filmgyártás nem magyar hibából, hanem párizsi okok miatt szűnt meg. Az OSSO céget ekkor felváltotta az UFA. Egymás után érkeztek Budapestre népszerű sztárjaik (Paula Wessely, Lillian Harwey, Paul és Attila Hörbiger, Gustav Fröhlich stb.) és ott élő rendezőink (Fejős Pál, Bolváry Géza, Bakó József, Székely István, Martin Pál).

Az UFA számos két nyelvű filmet forgatott a Hunniában. Első ilyen prdukciójuk — 1932-ben — Mikszáth Kálmán re-

gényének, *A ván gazember*-nek filmváltozata a magyszerű Sugár Károlylyal a címszerepben. A magyar verzióban még: Bársony Rózsi, Halmay Tibor, Kún Magda és Vándory Gusztáv, míg a németben: Wolf Albach-Retty, Olga Limburg és Hans Armstadt játszottak. Mindkét változatot Heinz Hille rendezte. Az 1933-as esztendőben a Hunniából 8 magyar film mellett 4 német és egy román film került ki (*Pardon tévedtem, Rákóczi induló, Egy új Velencében, Az ellopott szerda és a Kisértetek vonata*). E filmeket: Székely István, Gustav Fröhlich, dr. Robert Weine — a dr. Caligari című első expressionista film alkotója —, Gertler Viktor — aki akkor tért haza Berlinből, mint az UFA vágója —, Lázár Lajos és Jean Mihail rendezték. 1934-ben ismét 4 magyar—német film készült. Ezek közül a *Tavaszi parádé*, a *Bál*

a *Savoyban* és a *Péter* csak német nyelven, a *Helyet az öregeknek* magyarul és németül. Gaál Franciska, Paul Hörbiger, Theo Lingen, Wolf Albach-Retty, Hans Moser, Alpár Gitta, Hans Járay, Hilde von Stolz voltak főszereplői.

Oldalakon keresztül sorolhatnánk még a filmcímeket, a neves rendezőket és a világhírű sztárok neveit, akik közreműködtek egy-egy Budapesten készült produkcióban. De voltak olyan külföldi gyártócégek, akik csak párnapos, vagy hetes felvételre jöttek Magyarországra. Így került hozzánk *Harry Baur*, a francia filmművészet nagy jellemzője, amikor a *Tarasz Bulybát* forgatták a Hortobágyon. Így látogatott meg bennünket: Heinz Rühmann, Danielle Darrieux, Olga Csehova, Lil Dagover és még sokan mások.

PÁNCZÉL GYÖRGY